
Zeszyty Naukowe SGSP 2021
2021, Nr 80 (tom 2), s. 33–56
ISSN: 0239-5223
Creative Commons Attribution 4.0 International License
DOI: 10.5604/01.3001.0015.6469

MŁ. BRYG. DR HAB. INŻ. PAWEŁ GROMEK, PROF. UCZELNI

Szkoła Główna Służby Pożarniczej

e-mail: pgromek@sgsp.edu.pl

ORCID 0000-0003-0997-5069

DR HAB. GRZEGORZ GUDZBELER, PROF. UCZELNI

Uniwersytet Warszawski

e-mail: g.gudzbeler@uw.edu.pl

ORCID 0000-0002-9169-5543

WPŁYW COVID-19 NA SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO W POLSCE. WYMIAR FUNKCJONALNY

ABSTRAKT

W artykule zarysowano problematykę wpływu funkcjonalnego COVID-19 na system bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce. Problem badawczy przyjął formę pytania o to, w jaki sposób COVID-19 wpływa na system bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce w funkcjonalnym wymiarze tego systemu. Rozwiązano go z zastosowaniem teoretycznych i empirycznych metod badawczych (w tym analizy źródeł). Zaprezentowano relacje pomiędzy pandemią i sposobami reagowania właściwych systemów operacyjnych, aby w konsekwencji skupić się na zmianach w funkcjonowaniu systemu bezpieczeństwa wewnętrznego RP w związku z pandemią COVID-19. Dokonano analizy zmian w kontekście realizacji strategii adaptacyjnej wspomnianych systemów operacyjnych do warunków zagrożenia spełniającego rygory definicyjne katastrofy. Autorzy przedstawili złożoność i wieloaspektowość materii wpływu COVID-19 na system bezpieczeństwa wewnętrznego

w Polsce. Szczególną uwagę poświęcono płaszczyźnie funkcjonalnej, płaszczyźnie organizacyjnej i płaszczyźnie zasobowej. Badania objęły m.in. system zarządzania kryzysowego (w odniesieniu do zagrożeń wewnętrznych względem państwa), KSRG, system PRM, system ochrony granicy państwowej, system bezpieczeństwa publicznego. Wyniki zaprezentowanych badań potwierdzają, że materializacja epidemii może prowadzić do powstawania zagrożeń bezpieczeństwa (w tym porządku) publicznego, a także generować wyzwania dla bezpieczeństwa ustrojowego. Artykuł dostarcza wiedzę nie tylko związaną z zarządzaniem obecną pandemią, ale również na potrzeby przygotowania się na kolejne tego rodzaju zagrożenia, którego wystąpienie zdaje się być jedynie kwestią czasu.

SŁOWA KLUCZOWE

epidemia, COVID-19, katastrofa, bezpieczeństwo wewnętrzne, system bezpieczeństwa

Przyjęty: 12.11.2021; Zrecenzowany: 21.11.2021; Zatwierdzony: 10.12.2021

COVID-19 INFLUENCE ON INTERNAL SECURITY SYSTEM IN POLAND. THE FUNCTIONAL DIMENSION

ABSTRACT

The article outlines the issue of the functional influence of COVID-19 on the internal security system in Poland. The research problem was a question in what way COVID-19 influences the internal security system in Poland in its functional dimension. A solution was found to this problem with the use of theoretical and empirical research methods (including sources analysis). The relationship between the pandemic and the response methods of relevant operational systems was presented to consequently focus on changes taking place in the functioning of the internal security system of the Republic of Poland in connection with the COVID-19 pandemic. An analysis was carried out of changes in the context of the implementation of the adaptation of the operational systems strategy to the threat that meets the rigors of defining a catastrophe. The authors presented the complexity and multifaceted nature of the impact of COVID-19 on the internal security system in Poland. Particular attention was paid to the functional, organizational and resource levels.

The research covered among others the crisis management system (regarding to internal threats for the state), the National Rescue and Firefighting System, PRM system, state border protection system and the public safety system. The results of the presented research provide proof that the occurrence of an epidemic may give rise to hazards to public security (including public order) and generate challenges for systemic security. The article provides information not only related to the management of the current pandemic, but also to needs of becoming ready for the next threats of a similar type, the occurrence of which seems to be only a matter of time.

KEYWORDS

epidemic, COVID-19, disaster, internal security, security system

Received: 12.11.2021; Reviewed: 21.11.2021; Accepted: 10.12.2021

1. WPROWADZENIE

Przełom drugiej i trzeciej dekady XXI w. kojarzy się bezsprzecznie z pandemią o skutkach dosięgających praktycznie każdego miejsca na świecie. Została spowodowana ujawnieniem się w przestrzeni publicznej pod koniec 2019 r. w Chinach wirusa oznaczonego jako SARS-CoV-2 (z ang. *Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*). Wirus ten jest uznawany za czynnik wywołujący chorobę COVID-19 (z ang. *Coronavirus Disease 2019*). Ta natomiast istotnie odmieniła współczesny sposób postrzegania bezpieczeństwa (w tym bezpieczeństwa wewnętrznego) w poszczególnych krajach oraz na całym świecie [1, 2].

Zróżnicowane podmioty bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce (administracja publiczna, służby, inspekcje, straże, organizacje pozarządowe i in.) stanęły w obliczu konieczności prowadzenia działań na rzecz zapewniania zdrowia publicznego, a także realizacji zadań własnych pomimo oddziaływania wirusa SARS-CoV-2 [3]. Niejednokrotnie COVID-19 wpłynął na ciągłość ich działania, wymuszając ewaluację podejścia do dotychczasowego funkcjonowania i współdziałania z innymi podmiotami bezpieczeństwa [4]. Egzemplifikując, strażacy zaczęli wspierać Straż Graniczną w kontrolach osób przekraczających granicę państwową, zasilać zasoby systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (systemu PRM; głównie zespoły ratownictwa

medycznego), prowadzić szeroko zakrojoną dekontaminację mienia i realizować transport osób do/z punktów szczepień. Policjanci okazali się kluczowi w weryfikowaniu respektowania restrykcji przeciwepidemicznych oraz utrzymywaniu porządku publicznego w związku z narastającym poziomem społecznego wzburzenia. Organizacje harcerskie rozpoczęły zaopatrywanie osób izolowanych i przebywających w kwarantannie w żywność, lekarstwa i rzeczy codziennego użytku. Natomiast Państwowa Inspekcja Sanitarna okazała się źródłem informacji kształtujących funkcjonowanie grup społecznych, społeczności lokalnych i całego społeczeństwa.

Nawiązując do powyższego, zasady i mechanizmy funkcjonowania podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce uległy przeobrażeniom po to, aby na zasadach współdziałania sprawniej radzić sobie z pandemią i jej następstwami. Upoważnia to do stwierdzenia, że ewaluowały także konstytuowane przez te podmioty systemy operacyjne systemu bezpieczeństwa wewnętrznego (m.in. krajowy system ratowniczo-gaśniczy – KSRG, system PRM, system zarządzania kryzysowego¹, system bezpieczeństwa publicznego, system ochrony granicy państwowej). Analiza wpływu funkcjonalnego COVID-19 na te systemy wydaje się kluczowa z perspektywy dalszego moderowania i podnoszenia efektywności działań przeciwepidemicznych. Może okazać się istotna z punktu widzenia przygotowywania się na kolejne epidemie (a nawet pandemie) w duchu koncepcji ‘build back better’ [5, 6].

W konsekwencji poczynionego wprowadzenia problem badawczy przyjął formę pytania o to, *w jaki sposób COVID-19 wpływa na system bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce w funkcjonalnym wymiarze tego systemu*. Założono, że zostanie on rozwiązany poprzez ukazanie rozpatrywanej choroby zakaźnej jako zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego, opisanie systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego RP w funkcjonalnym ujęciu ich walki z właściwą pandemią, a także określenie zmian w funkcjonowaniu systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w związku z pandemią COVID-19. Warto bowiem odnotować, że wspomniane zmiany mogą stanowić konkretny wyraz realizacji strategii adaptacyjnej systemu bezpieczeństwa wewnętrznego do warunków zagrożenia spełniającego rygory definicyjne katastrofy [7].

1 W odniesieniu do zagrożeń wewnętrznych państwa.

Metoda badań została oparta na badaniach empirycznych (metodzie badawczej analizy treści materiałów naukowych, branżowych i prawnych), uzupełnionych wykorzystaniem teoretycznych metod badawczych (głównie analizy, syntezy, klasyfikacji i wnioskowania logicznego). Stanowi wyraz sposobu pozyskiwania i grupowania wiedzy na tematy bieżące, które nie doczekały się jeszcze wyczerpujących i reprezentatywnych statystycznie wyników badań ilościowych. Przeprowadzenie badań empirycznych pozwoliło na uzasadnienie traktowania COVID-19 jako zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego. Natomiast dzięki dociekaniom teoretycznym zrelatywizowano specyfikę COVID-19 z kwestiami funkcjonowania referencyjnych systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego.

W tym miejscu warto nadmienić, że o istotności podejmowania wysiłków dotyczących badania wpływu COVID-19 na system bezpieczeństwa wewnętrznego RP przemawiają nie tylko doświadczenia związane z bieżącą pandemią. Postępujące zmiany klimatu skutkujące m.in. intensyfikacją topnienia lodowców, degradacja środowiska naturalnego oraz rozwój epidemiologii i inżynierii genetycznej prowadzą do odkrywania coraz większej liczby nowych patogenów [8, 9]. Niektóre epidemie ponownie pojawiają się na tym samym terenie i po raz kolejny doświadczają daną populację [10, 11]. Ponadto zdolności adaptacyjne i ewolucyjne biologicznych czynników chorobotwórczych skutkują stałą rozbudową katalogu patogenów odpornych na antybiotyki. Zmniejsza to realne zdolności radzenia sobie z epidemią, gdy ta już wystąpi (np. poprzez szczepienia) [12]. Co więcej, ryzyko epidemii wzrasta w obliczu konfliktów zbrojnych, powodzi, suszy, trzęsień ziemi, tsunami i innych zagrożeń [13]. Tych natomiast odnotowuje się coraz więcej na całym świecie [14, 15].

Tak więc zarysowanie problemu wpływu COVID-19 na wymiar funkcjonalny systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce może dostarczyć wiedzy na potrzeby nie tylko opanowania obecnej pandemii. Może również ułatwić lepsze przygotowanie się na kolejne tego rodzaju zagrożenia, których wystąpienie zdaje się być jedynie kwestią czasu. Zasadniczo badania nie miały na celu opracowania nowej teorii naukowej, a wykorzystanie istniejącego dorobku osób reprezentujących dyscyplinę nauk o bezpieczeństwie w świetle istotnego społecznie problemu pandemii.

2. COVID-19 JAKO ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA WENĘTRZNEGO

Do scharakteryzowania COVID-19 jako zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego należy uprzednio zarysować to, czym bezpieczeństwo wewnętrzne jest w swojej istocie. Dzięki temu będzie można bardziej wyraźnie i jednoznacznie określić wpływ obecnej sytuacji pandemicznej na funkcjonowanie omawianych systemów.

Na wysokim poziomie ogólności bezpieczeństwo wewnętrzne „(...) to stan równowagi osiągnięty w odniesieniu do zagrożeń wewnątrz układu” [16]. Ponadto jest utożsamiane z bezpieczeństwem w sensie ogólnym, tj. z równowagą, porządkiem i możliwością rozwoju. Przy czym wspomniany rozwój należy rozumieć jako rozwój niezakłócony ponad granice akceptowalności dla tego, o czego wewnątrz chodzi [17]. W analizowanym kontekście tym, o czego wewnątrz mowa (wspomnianym wcześniej układem), jest przeważnie państwo i naród. Dlatego w badaniach bezpieczeństwa wewnętrznego zwraca się szczególną uwagę na struktury instytucji, społeczności i ekonomiczne, które funkcjonują w obrębie państwa na rzecz narodu (dla państwa demokratycznego) [18].

Zapewnianie bezpieczeństwa wewnętrznego polega na postępowaniu z zagrożeniami, które rzutują na państwo i naród, oddziałując na instytucje państwowe, społeczności konstytuujące naród, a także właściwe mu struktury ekonomiczne – rozłącznie bądź łącznie. Dlatego bezpieczeństwo wewnętrzne definiuje się również jako stan niezakłóconego funkcjonowania państwa, w rozumieniu stanu związanego z bezpieczeństwem organów państwa oraz stabilnością życia społecznego. Ta ostatnia jest pochodną bezpieczeństwa osobistego (związanego ze stosunkami społecznymi determinującymi relacje między jednostkami, jednostką i państwem, a także grupami społecznymi i państwem) oraz bezpieczeństwa egzystencji (bytu, przetrwania) [19]. Dlatego „Bezpieczeństwo wewnętrzne jest utożsamiane ze stabilnym i harmonijnym funkcjonowaniem struktur państwa oraz z niezakłóconym funkcjonowaniem państwa związanego z bezpieczeństwem jego organów i stabilnością życia społecznego” [20].

Ścisłe powiązanie zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego z państwem i narodem powoduje, że w różnych miejscach na świecie jest ono postrzegane przez pryzmat charakterystycznych rodzajów zagrożeń. Przykładowo, w USA

są to, zwłaszcza, zagrożenia granic, terroryzm międzynarodowy, przestępczość zorganizowana (w tym narkotykowa), katastrofy naturalne, katastrofy techniczne, a także szpiegostwo. Natomiast w Unii Europejskiej mowa o terroryzmie, przestępczości ciężkiej i zorganizowanej, cyberprzestępczości, przestępczości transgranicznej, przemocy, klęskach żywiołowych i klęskach antropogenicznych [21].

W Polsce na bezpieczeństwo wewnętrzne patrzy się z dwóch powiązanych z zagrożeniami perspektyw. Zgodnie z pierwszą z nich bezpieczeństwo wewnętrzne (państwa, narodu) obejmuje swoim zakresem bezpieczeństwo powszechne (naruszane przez katastrofy naturalne i awarie techniczne), bezpieczeństwo publiczne (związane z zakłóceniami m.in. porządku publicznego) i bezpieczeństwo ustrojowe (odnoszące się do zagrożeń stabilności systemu prawnego i politycznego). Zgodnie z drugą perspektywą bezpieczeństwo wewnętrzne dotyczy ochrony życia i zdrowia obywateli, ochrony majątku narodowego (państwowego) przed bezprawnymi działaniami, jak również zapobiegania klęskom żywiołowym i awariom technicznym – również w świetle zapewniania bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa ustrojowego [17, 18, 22]. Stanowisko to uzupełnia Andrzej Misiuk, według którego wąski zakres pojęcia bezpieczeństwa wewnętrznego sprowadza się do podstawowych (tradycyjnych) funkcji państwa realizowanych przez instytucje państwa, tj. ochrony porządku polityczno-ustrojowego, terytorium, stabilności społecznej, a także poczucia bezpieczeństwa ludzi w odniesieniu do najważniejszych wartości użytecznych (ludzkiego zdrowia i życia). Z kolei szerokie ujęcie bezpieczeństwa wewnętrznego skutkuje zasadnością przyjęcia, że jego determinanty dotyczą nie tylko wspomnianych funkcji i instytucji, lecz również międzynarodowych form współdziałania [23]. Innymi słowami, to, co wewnętrzne, może być warunkowe i warunkować to, co wewnętrzne oraz to, co zewnętrzne [24].

COVID-19 zdaje się wpisywać w obie perspektywy rozumienia bezpieczeństwa wewnętrznego. To zagrożenie o źródłach zewnętrznych (w sensie pojawienia się poza granicami Polski) istotnie wpłynęło na funkcjonowanie jednostek ludzkich, grup społecznych, społeczności lokalnych, całego narodu, a także państwa, które to funkcjonowanie planuje, organizuje, moderuje i kontroluje. Pomimo tego, że jako zagrożenie o potencjale kryzysowym (tj. wystarczającym do zainicjowania sytuacji kryzysowej, a nawet doprowadzenia do kryzysu) nie cechuje się najwyższym poziomem ryzyka w Pol-

sce [25], to zauważalnie wpływa na życie codzienne milionów Polaków – w kraju i poza jego granicami.

COVID-19 jest przykładem zagrożenia epidemicznego. Jako rodzaj choroby zakaźnej spełnia formalno-prawne przesłanki katastrofy naturalnej. Również w odniesieniu do standardów międzynarodowych, zgodnie z którymi katastrofy są utożsamiane z okolicznościami odpowiadającymi definiowanymi w polskim prawie sytuacjom kryzysowym [26, 27]. Ponadto nie jest odważnym stwierdzenie, że pandemia COVID-19 przyjmuje formę klęski żywiołowej, ponieważ jej skutki zagrażają „(...) życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, (...) a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem” [27]. Za przykłady wspomnianych środków nadzwyczajnych mogą posłużyć, chociażby, wprowadzone stan zagrożenia epidemicznego i stan epidemii [28, 29], dedykowane i uchwalane *ad hoc* akty prawne regulujące kwestie restrykcji przeciwepidemicznych (tzw. specustawy) [30], a także zmiana profilu działań operacyjnych podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego (np. straży pożarnych, Policji, Straży Granicznej) [31]. Pod tym kątem mowa o bezpośrednim zagrożeniu wartości charakterystycznych dla bezpieczeństwa powszechnego, czyli jednej ze składowych bezpieczeństwa wewnętrznego.

Doświadczenia dotyczące oddziaływania COVID-19 na państwo i naród uprawniają do stwierdzenia, że pandemia może mieć swoje przełożenie na kolejną składową bezpieczeństwa wewnętrznego – bezpieczeństwo publiczne. Przemawiają za tym przejawy niepokoju społecznych i ekspresji społecznego wzbudzenia w wyniku nakładania obostrzeń przeciwepidemicznych (tzw. restrykcji, ograniczeń), wynikających z nich, utrzymujących się przez względnie długi czas utrudnień życia codziennego, niewydolności służby zdrowia itd. Ponadto pandemia może wpływać na radykalizację postaw i terroryzm [32]. W konsekwencji służby bezpieczeństwa publicznego (Policja, straże miejskie) stają przed wyzwaniem ochrony „(...) porządku prawnego w państwie przed działaniami zabronionymi oraz takimi, które godzą w życie i zdrowie ludzi lub porządek publiczny, normy i obyczaje społeczne, a także w instytucje i urządzenia publiczne” [33, 34].

Relacja COVID-19 z bezpieczeństwem ustrojowym nie jest jednoznacznie interpretowalna. Pośrednio sprowadza się do tzw. patolegisłacji. Oznacza

niekorzystanie ze środków prawnych przeznaczonych sytuacji epidemicznej i jej kryzysowym okolicznościom, a zamiast tego wprowadzanie środków zastępczych o mniejszej sile legalnego oddziaływania i wątpliwym umocowaniu w aktach prawnych wyższego rzędu oraz korespondencji z pozostałymi aktami prawnymi [35]. Znajduje to swoje potwierdzenie w wątpliwościach dotyczących niewprowadzenia stanu klęski żywiołowej czy też marginalnym traktowaniu mechanizmów zarządzania kryzysowego.

Tak więc COVID-19 to zagrożenie wpisujące się, bezpośrednio lub pośrednio, we wszystkie składowe bezpieczeństwa wewnętrznego w wąskim jego ujęciu. Przyjęcie szerokiej perspektywy traktowania jeszcze mocniej utwierdza w przekonaniu, że epidemia (tym bardziej pandemia) to istotny współcześnie determinant bezpieczeństwa wewnętrznego. Zwłaszcza, że w jej obliczu konieczne są szeroko zakrojone działania na rzecz ochrony życia i zdrowia obywateli, a także zapobiegania rozwojowi niniejszego rodzaju klęski żywiołowej, zarówno w wymiarach funkcjonalnym, instytucjonalnym oraz współpracy międzynarodowej (np. moderowanej przez Światową Organizację Zdrowia).

3. SYSTEMY OPERACYJNE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO RP W WALCE Z PANDEMIA COVID-19

Reasumując wyniki dotychczasowych rozważań, oddziaływanie COVID-19 jest dostrzegalne we wszystkich kluczowych dziedzinach bezpieczeństwa wewnętrznego (bezpieczeństwie powszechnym, bezpieczeństwie publicznym i bezpieczeństwie ustrojowym), w obu perspektywach jego traktowania (wąskiej i szerokiej). Dlatego oczywiste wydają się oczekiwania, aby podmioty bezpieczeństwa wewnętrznego realizowały swoje zadania w sposób zapewniający redukcję ryzyka epidemii przed, w trakcie i po jej ustąpieniu (np. w odniesieniu do endemii, czyli nawrotów choroby zakaźnej w danej populacji). Tym bardziej, że działalność znacznej ich części jest na tyle istotna dla prawidłowego funkcjonowania i niezakłóconego rozwoju jednostek ludzkich, grup społecznych, społeczności lokalnych i całego narodu, że nadało jej atrybut systemowości, a właściwe działania powiązано (i nierzadko sformalizowano) w systemy działań ludzkich.

W tabeli 1 zestawiono systemy działań ludzkich kluczowe dla zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce w obliczu epidemii. Na podstawie

obserwacji własnych autorów przypisano im charakterystyczne podmioty, które pełnią rolę elementów tychże systemów. Zestawienie uzupełniono o wskazanie odpowiadających im ogólnych funkcji związanych z COVID-19. Należy podkreślić, że niektóre elementy funkcjonują w obrębie więcej niż jednego systemu operacyjnego systemu bezpieczeństwa wewnętrznego. Oznacza to ich dystrybutywność w obrębie holisystemu bezpieczeństwa wewnętrznego, czyli systemu najprawdopodobniej o strukturze sieciowej, na który składa się ogół podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego. W takim ujęciu wymienione systemy operacyjne systemu bezpieczeństwa wewnętrznego należy traktować jako systemy szczegółowe (w przypadku zidentyfikowania wspomnianej dystrybutywności) lub podsystemy (w przypadku jej niezidentyfikowania) holisystemu bezpieczeństwa wewnętrznego (tj. systemu bezpieczeństwa wewnętrznego sensu stricto).

Głównymi nurtami walki z COVID-19 są efektywne kształtowanie w przestrzeni publicznej warunków do ograniczania transmisji patogenu (SARS-CoV-2) oraz pomoc osobom, które nie są w stanie same sobie pomóc. Służą temu (m.in.):

- szybkie diagnozowanie zarażeń,
- szczepienia,
- kwarantanna i izolacja,
- utrzymywanie dystansu społecznego (1,5–2,0 m),
- zasłanianie ust i nosa (zwłaszcza w przestrzeni publicznej),
- dezynfekcja przestrzeni wspólnych (klamek, blatów, narzędzi pracy itp.),
- częste mycie/odkazywanie dłoni,
- wstrzymanie lub ograniczenie przemieszczania się w przestrzeni publicznej,
- ograniczenia dotyczące organizowania zgromadzeń,
- zamknięcie granic państwowych dla ruchu lądowego i/lub morskiego i/lub drogami powietrznymi (przewozu ludzi i materiałów),
- przymrażanie wybranych gałęzi przemysłu,
- efektywna komunikacja ryzykalna,
- edukowanie społeczeństwa.

Wymienione powyżej kwestie można pogrupować na te operacyjne i restrykcyjne. Pierwsze z nich dotyczą postępowania z osobami chorymi. Ich restrykcyjne odpowiedniki rzutują na funkcjonowanie zarówno osób chorych (np. izolacja), jak i zdrowych (np. zakaz organizowania zgromadzeń). W obu przypadkach wpływają na sposób postrzegania wpływu COVID-19 na

funkcjonowanie systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego. Dlatego ogół działań wymienionych systemów w walce z pandemią COVID-19 można przeanalizować w optyce opisanych już, zasadniczych dziedzin bezpieczeństwa wewnętrznego.

Tab. 1. Systemy operacyjne systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce i ich funkcje w odniesieniu do COVID-19

Lp.	Nazwy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego	Charakterystyczne elementy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego	Główne funkcje systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w odniesieniu do COVID-19
1	System zarządzania kryzysowego ²	Organy administracji publicznej (decydenci), zespoły zarządzania kryzysowego, centra zarządzania kryzysowego	Kierowanie bezpieczeństwem narodowym w warunkach COVID-19, utożsamiając pandemię z sytuacją kryzysową
2	KSRG	Państwowa Straż Pożarna, ochotnicze straże pożarne, inne jednostki ochrony przeciwpożarowej i podmioty włączone na podstawie umów	Dekontaminacja i udzielanie pomocy medycznej (pierwszej pomocy i kwalifikowanej pierwszej pomocy). Organizowanie miejsc izolacji, kwarantanny, szczepień itp. Zabezpieczanie terenów skażonych biologicznym czynnikiem chorobotwórczym
3	System PRM	Organy administracji rządowej właściwe w zakresie wykonywania zadań systemu, jednostki systemu, dyspozytornie medyczne	Udzielanie pomocy medycznej (medycznych czynności ratunkowych), w tym transport osób zakażonych/zarażonych

² W odniesieniu do wewnętrznych zagrożeń państwa

cd. Tab. 1.

Lp.	Nazwy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego	Charakterystyczne elementy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego	Główne funkcje systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w odniesieniu do COVID-19
4	System bezpieczeństwa publicznego	Organy administracji publicznej, Policja, straże gminne (miejskie), Żandarmeria Wojskowa, Służba Ochrony Państwa	Weryfikacja przestrzegania restrykcji przeciwepidemicznych. Utrzymywanie porządku publicznego w odniesieniu do niepokojów społecznych i eksponowania społecznego wzburzenia
5	System ochrony granicy państwowej	Organy administracji publicznej, Straż Graniczna, Policja, Siły Zbrojne RP	Weryfikacja przestrzegania restrykcji przeciwepidemicznych. Utrzymywanie porządku publicznego w odniesieniu do utrzymywania szczelności granicy państwowej
6	System ochrony zdrowia	Organy administracji publicznej, Narodowy Fundusz Zdrowia, szpitale, Państwowa Inspekcja Sanitarna, inne podmioty lecznicze	Organizowanie i moderowanie głównej działalności przeciwepidemicznej. Stanowienie wsparcia merytorycznego dla pozostałych podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego. Udzielanie pomocy medycznej osobom zarażonym
7	System antyterrorystyczny	Organy administracji publicznej, Policja, Siły Zbrojne RP, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	Przeciwdziałanie aktom terroru z wykorzystaniem biologicznego czynnika chorobotwórczego

cd. Tab. 1.

Lp.	Nazwy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego	Charakterystyczne elementy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego	Główne funkcje systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w odniesieniu do COVID-19
8	System bezpieczeństwa morskiego	Organy administracji morskiej, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa, Morska Służba Asysty Telemedycznej, Siły Zbrojne RP, Straż Graniczna (Morski Oddział Straży Granicznej)	Weryfikacja przestrzegania restrykcji przeciwepidemicznych dotyczących obszarów morskich. Wsparcie merytoryczne załóg statków morskich w zakresie postępowania z COVID-19. Zapewnianie ochrony morskiej granicy kraju
9	System bezpieczeństwa w lotnictwie cywilnym	Organy administracji publicznej (minister właściwy ds. transportu), organy administracji lotnictwa, m.in. Urząd Lotnictwa Cywilnego, operatorzy lotniczy, Straż Graniczna, Policja	Weryfikacja przestrzegania restrykcji przeciwepidemicznych dotyczących obszarów lotnisk i komunikacji lotniczej. Zapewnianie ochrony granicy kraju

Źródło: opracowanie własne

Jeśli chodzi o bezpieczeństwo powszechne, na rzecz jego zapewniania funkcjonują system zarządzania kryzysowego³, KSRG, system PRM, system ochrony zdrowia i system bezpieczeństwa morskiego. Z praktycznego punktu widzenia najbardziej istotnym wydaje się być system ochrony zdrowia. Jest on wręcz przeznaczony m.in. przeciwdziałaniu i zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi. Państwowa Inspekcja Sanitarna pełni wiodącą rolę w rejestrowaniu i monitorowaniu zarażeń, a także moderowaniu działalności przeciwepidemicznej (posiada w tym kontekście uprawnienia administracyjne). Osoby zarażone, jeśli wymagają specjalistycznej opieki, mogą ją otrzymać

³ W rozpatrywanym kontekście utożsamiany z funkcjonowaniem w związku z wewnętrznymi zagrożeniami państwa.

w placówkach służby zdrowia⁴. Podmioty systemu ochrony zdrowia mogą liczyć na wsparcie operacyjne systemów realizujących działalność o naturze ratowniczej, tj. KSRG, systemu PRM i systemu bezpieczeństwa morskiego (w zakresie działań Służby Poszukiwania i Ratownictwa oraz Morskiej Służby Asysty Telemedycznej). Sprzyjają temu specjalistyczne wyposażenie oraz stosunkowo duża liczba przeszkolonego personelu (w przypadku samego KSRG to ponad 100 tys. osób) rozlokowanego na terenie całego kraju.

Działania o charakterze restrykcyjnym są przeznaczone do realizacji celem zapewniania bezpieczeństwa publicznego. Zarządzanie nimi odbywa się na zasadach zarządzania kryzysowego, w ramach systemu zarządzania kryzysowego. Ponadto nie sposób pominąć w rozpatrywanym przypadku systemu bezpieczeństwa publicznego, systemu ochrony granicy państwowej, systemu antyterrorystycznego, systemu bezpieczeństwa morskiego (w odniesieniu do działań Sił Zbrojnych RP i Straży Granicznej) oraz systemu bezpieczeństwa w lotnictwie cywilnym. Wprowadzanie restrykcji przeciwepidemicznych jest dyktowane, co prawda, koniecznością jak najszybszego opanowania sytuacji zagrożenia COVID-19. Wiąże się jednak z wieloma ograniczeniami dotkliwymi mentalnie i/lub ekonomicznie dla poszczególnych jednostek ludzkich czy też grup społecznych (w tym grup zawodowych). Może to prowadzić to zakłóceń porządku publicznego, jako wyrazów niepokoju społecznych oraz społecznego wzburzenia – w przestrzeniach publicznych wewnątrz kraju oraz na jego granicach (np. w związku z ograniczeniami ruchu granicznego). Podobnie jak w przypadku celowego nieprzestrzegania restrykcji przeciwepidemicznych. W konsekwencji wystąpienia te przejawy zagrożeń wtórnych epidemii mogą intensyfikować transmisję biologicznego czynnika chorobotwórczego (np. podczas nielegalnych zgromadzeń). Tym samym akcelerować efekt kaskadowy rozwoju zagrożeń związanych z COVID-19. Dlatego działania systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego ukierunkowane na zapewnianie bezpieczeństwa publicznego w warunkach pandemii należy traktować jako równie kluczowe, jak działania z zakresu ochrony zdrowia i działania z zakresu ratownictwa.

Najmniej dostrzegalny w kontekście systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego zdaje się być wpływ pandemii COVID-19 na

4 Na niniejszym, dość wysokim poziomie ogólności, pomija się kwestie niewydolności służby zdrowia.

bezpieczeństwo ustrojowe. Przynajmniej koncentrując się na operacyjnym wymiarze działań tychże systemów (niesieniu pomocy osobom potrzebującym, weryfikowaniu respektowania rygorów przeciwepidemicznych). Wynika to z pośredniej relacji występującej pomiędzy omawianym zagrożeniem a istotą zagrożeń stabilności systemu prawnego i politycznego. Niniejsze kwestie są istotne w odniesieniu do zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego w ogóle. Tracą jednak na znaczeniu na tle bardziej eksponowanych w przestrzeni społecznej konsekwencji pandemii i działań wymierzonych w jej możliwie jak najszybsze opanowanie. Mimo to należy pamiętać, że realne możliwości dotyczące walki z COVID-19 są pochodną ustanowionego prawa, a także wynikających z niego powinności, kompetencji, uprawnień itd. Po stronie podmiotów prawodawczych leży stanowienie takiego prawa, aby było ono spójne z dotychczasowymi regulacjami (zwłaszcza zapisami nadrzędnych aktów prawnych), a także odzwierciedlało realne potrzeby operacyjne podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego.

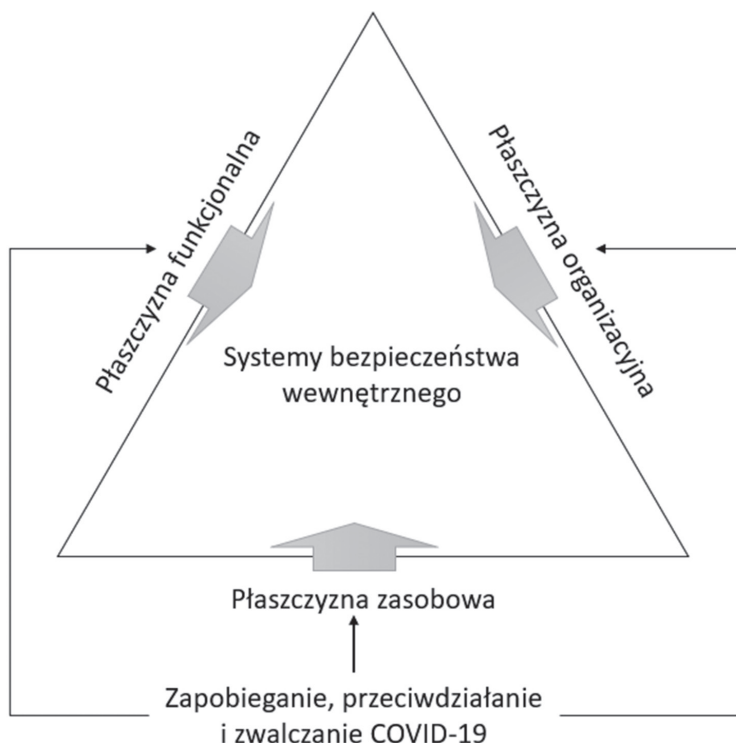
Generalizując, systemy operacyjne systemu bezpieczeństwa wewnętrznego funkcjonują w obliczu pandemii. Powinny również funkcjonować pomimo pandemii. Z jednej strony wiąże się to z realizowaniem pierwotnie przypisanych zadań i odpowiedzialności. Z drugiej strony może prowadzić do konieczności ich ewaluacji w kierunku adaptacji do pandemicznych uwarunkowań zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego.

4. ZMIANY W FUNKCJONOWANIU SYSTEMÓW OPERACYJNYCH SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19

Zmiany w funkcjonowaniu systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w związku z COVID-19 są odzwierciedleniem strategii adaptacyjnej, która ma na celu dostosowywanie mechanizmów zapewniania bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa ustrojowego do dynamicznych uwarunkowań pandemii. Nie sposób bowiem przewidzieć wszystkie aspekty zapobiegania, przygotowania, reagowania i odbudowy w związku z zagrożeniami państwa i narodu. Tym bardziej uwzględnić je w możliwie syntetycznej formie dokumentów normatywnych (aktach prawnych, wytycznych, instrukcjach, procedurach itp.). W tym miejscu uwidacznia się konieczność elastycznego formułowania ich treści,

a w przypadku przekroczenia ram tejże elastyczności – wprowadzania zmian formalno-prawnych.

Ogólnie rzecz ujmując, pandemia COVID-19 spowodowała funkcjonalne, organizacyjne i zasobowe zbliżenie się do siebie systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego. Owe zbliżenie dokonało się w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem omawianej choroby zakaźnej. Schematycznie ukazano to na rysunku 1.

Rys. 1. Idea konieczności wprowadzania zmian w funkcjonowaniu systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w związku z pandemią COVID-19
Źródło: opracowanie własne

Na płaszczyźnie funkcjonalnej można zaobserwować tendencję, zgodnie z którą elementy jednego z systemów operacyjnych wspierają działania elementów innego systemu operacyjnego. Innymi słowy, realizacja funkcji podmiotów wspieranych jest wzmacniana przez działania podmiotów wspierających. Ma to miejsce w przypadku m.in.:

- wspierania działań funkcjonariuszy Straży Granicznej polegających na sprawdzaniu temperatury ciała i zewnętrznych oznak złego stanu zdrowia u osób przekraczających granicę państwową przez strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej,
- weryfikowania przez funkcjonariuszy Policji respektowania obostrzeń przeciwepidemicznych wprowadzanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną (np. przebywania w kwarantannie, pozostawania w izolacji, zasłaniania ust i nosa w przestrzeniach publicznych, zakazu zgromadzeń),
- wykonywania przez wyznaczone oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych RP dekontaminacji masowej, dekontaminacji przestrzeni otwartych, pomiarów skażeń itp., jako wsparcia Państwowej Inspekcji Sanitarnej i specjalistycznych grup ratownictwa chemiczno-ekologicznego KSRG,
- wpierania merytorycznego przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań Morskiego Centrum Asysty Telemedycznej,
- wsparcia przez Urząd Lotnictwa Cywilnego ograniczenia przepływu ludności z państw, z których istnieje ryzyko transmisji wirusa poprzez nadzór nad realizacją wprowadzonych przez Radę Ministrów administracyjnych zakazów lotów.

Zmiany funkcjonowania systemu bezpieczeństwa wewnętrznego na płaszczyźnie organizacyjnej wyrażają się w tym, że uwarunkowania COVID-19 mogą skutkować modyfikacją organizacji (w rozumieniu funkcji organizowania) działań podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego i konstytuowanych przez nie systemów operacyjnych. Stanowi to pochodną specyfiki zagrożenia epidemicznego i złożoności zakresu działań podejmowanych w związku z nim [36]. Przejawia się natomiast w m.in. [37]:

- zawężaniu zakresów czynności podejmowanych przez podmioty ratownicze w ramach pierwszej pomocy, kwalifikowanej pierwszej pomocy i medycznych czynności ratunkowych w sposób zmniejszający ryzyko zakażenia (np. w uproszczeniu sposobu weryfikacji oddechu u osoby poszkodowanej),
- weryfikacji informacji o osobach, którym udziela się pomocy (w sensie, czy są zakażone),
- wprowadzaniu zmianowości realizacji zadań służbowych/roboczych przy względnej izolacji osób przypisanych do poszczególnych zmian służbowych, grup operacyjnych itp.,
- wprowadzaniu zdalnego trybu wykonywania służby/pracy (dla osób, które nie realizują działań o naturze operacyjnej),

- fizycznej izolacji dyspozytorów, personelu obsługującego teleinformatyczne systemy wspomaganie dowodzenia (SWD-PSP, SWD-Policji, SWD-PRM) i najważniejszych decydentów,
- zwiększaniu zakresu przydzielania środków ochrony indywidualnej o maski ochronne i rękawiczki ochronne,
- udzielaniu przez Państwową Inspekcję Sanitarną wsparcia merytorycznego dotyczącego zabezpieczenia przeciwepidemicznego działań operacyjnych Policji, straży gminnych (miejskich), jednostek ochrony przeciwpożarowej, Straży Granicznej i in.,
- automatyzacji procesu weryfikacji wizerunku osób przekraczających granicę państwową,
- uwzględnianiu w ekwipunku osobistym środków odkażających,
- wprowadzeniu zmian, których celem jest zwiększenie bezpieczeństwa funkcjonariuszy w realizacji czynności służbowych na poziomie interwencyjnym przez Policję, Straż Graniczną, Służbę Ochrony Państwa.

Na płaszczyźnie zasobowej mowa o udostępnieniu przez podmioty bezpieczeństwa wewnętrznego zasobów własnych (ludzkich, rzeczowych, informacyjnych, finansowych) na potrzeby wsparcia działań innych podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego. Nie musi wiązać się to ze zmianami w wymiarze funkcjonalnym. Za przykłady niech posłużą (m.in.):

- włączanie funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej posiadających uprawnienia ratownika medycznego w skład zespołów ratownictwa medycznego,
- możliwość uzupełniania patroli Policji o strażników gminnych (miejskich), celem wspólnego weryfikowania przestrzegania restrykcji przeciwepidemicznych,
- możliwość bezpośredniego włączania przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej w prace Morskiego Centrum Asysty Telemedycznej,
- angażowanie specjalistycznych grup ratownictwa medycznego KSRG do transportu medycznego osób zarażonych do szpitali,
- włączanie przedstawicieli jednostek ochrony przeciwpożarowej w organizowanie transportu osób do punktów szczyptień,
- dekontaminacja skażonej infrastruktury służby zdrowia przez specjalistyczne grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego funkcjonujące w ramach KSRG.

Świadomość możliwości zmian w funkcjonowaniu systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego jest istotna z perspektywy ewaluacji domeny działań elementów tych systemów w obliczu istniejącej pandemii oraz możliwości kolejnych materializacji zagrożenia epidemicznego. Świadczy o względnej elastyczności wspomnianych systemów, budowanej w oparciu o funkcje, procesy organizowania i bezpośrednio wspieranie zasobami w sytuacjach tego wymagających.

5. WNIOSKI

Badanie wpływu COVID-19 na system bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce jest możliwe dzięki temu, że epidemia (a zwłaszcza pandemia) stanowi przykład klęski żywiołowej (konkretniej to katastrofy naturalnej). Jest więc przypisywana wprost do determinantów bezpieczeństwa powszechnego, które stanowi jedną z trzech zasadniczych dziedzin bezpieczeństwa wewnętrznego (obok bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa ustrojowego) – zarówno w perspektywie wąskiej, jak i w perspektywie szerokiej jego traktowania.

Doświadczenia związane z COVID-19 utwierdzają w przekonaniu, że materializacja epidemii może prowadzić do powstawania zagrożeń bezpieczeństwa (w tym porządku) publicznego, a także generować wyzwania dla bezpieczeństwa ustrojowego. Kształtowany w ten sposób efekt kaskadowy rozwoju zagrożeń może rzutować na środowisko i mechanizmy funkcjonowania systemów bezpieczeństwa wewnętrznego.

Z założenia badane systemy operacyjne systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce (m.in. system zarządzania kryzysowego, KSRG, system PRM, system ochrony granicy państwowej, system bezpieczeństwa publicznego) powinny być w stanie funkcjonować w obliczu pandemii pomimo pandemii. Rodzi to konkretne oczekiwania co do konieczności zapewnienia ciągłości ich działania w odniesieniu do realizowania pierwotnie przypisanych zadań i odpowiedzialności, a także ich ewaluacji w kierunku adaptacji do pandemicznych uwarunkowań zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego.

Zmiany w funkcjonowaniu systemu bezpieczeństwa wewnętrznego w związku z pandemią COVID-19 można rozpatrywać na wielu płaszczyznach. Na szczególną uwagę zasługują płaszczyzna funkcjonalna, płaszczyzna

organizacyjna i płaszczyzna zasobowa. W każdej z nich zwraca się uwagę na inny aspekt funkcjonowania omawianych systemów operacyjnych. W przypadku płaszczyzny funkcjonalnej należy doprowadzać do tego, aby realizacja funkcji poszczególnych podmiotów (organów administracji publicznej, służb, inspekcji, straży i in.) była wzmocniana przez działania właściwych podmiotów wspierających, w ramach realizacji pierwotnych zakresów kompetencji tych drugich. Odnosząc się do płaszczyzny organizacyjnej, uwzględnianie wpływu COVID-19 powinno wiązać się z możliwością modyfikacji funkcji organizowania działań podmiotów bezpieczeństwa wewnętrznego i konstytuowanych przez nie systemów. Jeśli chodzi o płaszczyznę zasobową, dopuszcza się możliwość wzajemnego zasilania zasobami (ludzkimi, rzeczowymi, finansowymi, informacyjnymi) przez elementy systemów operacyjnych systemu bezpieczeństwa wewnętrznego celem maksymalizacji efektu synergicznego, jaki płynie z ich współdziałania, w tym współpracy.

Reasumując, materia wpływu COVID-19 na system bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce jest złożona, wieloaspektowa. Niemniej zarysowanie niniejszej problematyki zdaje się potwierdzać wstępnie przyjęte założenia badawcze, a także ukierunkowywać na dalsze wysiłki badawcze, wpierające radzenie sobie z pandemią COVID-19 oraz przygotowanie do kolejnych epidemii przyszłości,

REFERENCES/BIBLIOGRAFIA

1. WHO COVID-19 preparedness and response progress report, 1 February to 30 June 2020.
2. A Transatlantic Agenda for Homeland Security and Resilience Beyond COVID-19, red. A. Wieslander, Atlantic Council, Waszyngton 2021.
3. Kosowski B., *System zarządzania kryzysowego w walce z pandemią koronawirusa*, „Analiza KBN Uniwersytetu Jagiellońskiego” 2020, seria C, nr 2(64).
4. Gromek P., Wojakowska M., *To Manage Societal Security in COVID-19: Operational Continuity of Fire Rescue Service in Disaster Conditions*, “European Research Studies Journal” 2021, t. XXIV, nr 3.
5. Dube E., *The build-back-better concept as a disaster risk reduction strategy for positive reconstruction and sustainable development in Zimbabwe: A literature study*, “International Journal of Disaster Risk Reduction” 2020, nr 43, 101401.

6. Fernandez G., Ahmed I., "Build back better" approach to disaster recovery: Research trends since 2006, "Progress in Disaster Science" 2019, nr 1, 100003.
7. 2009 UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction, ONZ, Genewa 2009.
8. Vouga M., Greub G., *Emerging bacterial pathogens: the past and beyond*, "Clinical Microbiology and Infection" 2016, nr 22(1), s. 12–21.
9. Haydar H., Leonard E., Desai A., *New and Emerging Infections: a Select Review of Evolving Pathogens*, "Current Treatment Options in Pediatrics" 2019, nr 5, s. 284–292.
10. Jones F.K., Wamala J.F., Rumunu J., Mawien P.N., Kol M.T., Wohl S., Deng L., Pezzoli L., Omar L.H., Lessler J., Quilici M-L., Luquero F.J., Azman A.S., *Successive epidemic waves of cholera in South Sudan between 2014 and 2017: a descriptive epidemiological study*, "Lancet Planet Health" 2020, nr 4.
11. Fang G., Feng J., *Is the 2003 SARS epidemic over? Long-term effects of epidemic exposure on mortality among older adults*, "China Economic Review" 2021, nr 67, 101618.
12. Beyer P., Paulin S., *Priority pathogens and the antibiotic pipeline: an update*, "Bulletin of the World Health Organization" 2020, nr 98, 151.
13. Peleg K., Bodas M., Hertelendy A.J., Kirsch T.D., *The COVID-19 pandemic challenge to the All-Hazards Approach for disaster planning*, "International Journal of Disaster Risk Reduction" 2021, nr 55, 102103.
14. *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*, United Nations Office for Disaster Risk Reduction, Genewa.
15. *World Disasters Report 2020. Come heat or high water*, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva, 2020.
16. Lisiecki M., *Zarządzanie Bezpieczeństwem Publicznym*, Łośgraf, Warszawa 2011.
17. Sekściński A., *Bezpieczeństwo wewnętrzne w ujęciu teoretycznym. Geneza i współczesne rozumienie w naukach politycznych*, „e-Politikon” 2013, nr 3.
18. Wiśniewski B., Zalewski S., *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, Wyd. Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2006.
19. Majer P., *W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1.

20. *Bezpieczeństwo wewnętrzne* [w:] *Vademecum Bezpieczeństwa*, red. O. Wasiała, R. Klepka, R. Kopeć, UP, Kraków 2018.
21. Misiuk A., *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Historia i Polityka” 2018, nr 23(30).
22. Brzeziński M., *Kategoria bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, red. S. Sulowski, M. Brzeziński, Wyd. Elipsa, Warszawa 2009.
23. Misiuk A., *Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego*, Difin, Warszawa 2013.
24. Dobrowolska-Opała M., *Zaangażowanie polskiej Policji we współpracę międzynarodową*, „Studia Politologiczne” 2019 nr 51.
25. Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego. Aktualizacja 2020. Część A.
26. Ustawa z 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1856 ze zm.).
27. Ustawa z 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1897).
28. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 433 ze zm. – uchylony).
29. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r. poz. 491 ze zm.).
30. Rozporządzenie Rady Ministrów z 6 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. z 2021 r. poz. 861 ze zm.).
31. Zwęgliński T., Radkowski R., *Jednostki ochrony przeciwpożarowej podczas epidemii COVID-19. Funkcjonowanie i zadania w pierwszych miesiącach aktywności wirusa SARS-CoV-2*, „Zeszyty Naukowe SGSP” 2020, nr 76.
32. Izak K., *Wpływ pandemii COVID-19 na radykalizację postaw i terroryzm*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2020, nr 12(23).
33. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Wyd. AON, Warszawa 2011.
34. Socha R., *Działania policji w zapobieganiu i zwalczaniu chorób zakaźnych ludzi*, Difin, Warszawa 2020.
35. Jakubowski A., *Patolegislacja* [w:] *Prawo w czasie pandemii Covid-19*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.

36. Karpiuk M., *Zasady postępowania podczas stanu epidemii wprowadzonego w związku z zakażeniami wirusem SARS-COV-2*, „Wiedza Obronna” 2020, nr 272(3).
37. Gromek P., Wojakowska M., *To Manage Societal Security in COVID-19: Operational Continuity of Fire Rescue Service in Disaster Conditions*, “European Research Studies Journal” 2021, t. XXIV, nr 3.

PAWEŁ GROMEK – doktor habilitowany nauk o bezpieczeństwie, magister inżynier pożarnictwa, profesor Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, oficer Państwowej Straży Pożarnej.

PAWEŁ GROMEK – holder of post-doctoral degree of security studies, master in fire protection, engineer, professor at the Main School of Fire Service, officer of the State Fire Service.

GRZEGORZ GUDZBELER – doktor habilitowany nauk społecznych w obszarze nauk o bezpieczeństwie. Były Dyrektor Instytutu Koordynacji Badań i Rozwoju Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Członek wielu rad naukowych i grup eksperckich m.in.: Rady Naukowo Technicznej przy Ministrze Spraw Wewnętrznych (2013–2017), Rady Naukowej Komendanta Głównego Policji (2014–2017), Grupy Roboczej nr 14 „Sensory (w tym biosensory) i sieci sensorowe” ds. Krajowych Inteligentnych Specjalizacji w Ministerstwie Rozwoju (2015–2016), zespołu eksperckiego programu strategicznego „Satelitarny system optoelektronicznej obserwacji Ziemi” Narodowego Centrum Badań i Rozwoju – Polskiej Agencji Kosmicznej od 2014–2017), ekspert Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Uczestnik 66 projektów naukowych, badawczo-rozwojowych i zadań projektowych o charakterze krajowym i międzynarodowym w charakterze wykonawcy, kierownika, koordynatora. Autor publikacji i komunikatów naukowych w obszarze bezpieczeństwa, symulacji komputerowej, cyberprzestępczości i wsparcia technicznego działań o charakterze kryzysowym wydawanych m.in. w USA, Chinach, Hongkongu, Australii. Były zastępca redaktora naczelnego “Internal Security Journal” (ISSN: 2080-5268). Członek Międzynarodowego Stowarzyszenia Inżynierów – IAENG oraz NDIA (National Defence Industrial Association).

GRZEGORZ GUDZBELER – PhD in social sciences in the area of security sciences. Former Director of the Institute for Research and Development Coordination at the Police Academy in Szczytno. Member of many scientific councils and expert

groups, among others: Scientific and Technical Council to the Minister of Internal Affairs (2013–2017), Scientific Council of the Chief of Police (2014–2017), Working Group No. 14 “Sensors (including biosensors) and sensor networks” for National Smart Specializations in the Ministry of Development (2015–2016), expert team of the strategic programme “Satellite system of optoelectronic Earth observation” of the National Centre for Research and Development – Polish Space Agency from 2014–2017), expert of the National Centre for Research and Development. Participant of 66 scientific, research and development projects and project tasks of national and international character as a contractor, manager, coordinator. Author of publications and scientific communications in the area of security, computer simulation, cybercrime and technical support of crisis operations published, among others, in USA, China, Hong Kong, Australia. Former associate editor of “Internal Security Journal” (ISSN: 2080-5268). Member of the International Association of Engineers – IAENG and NDIA (National Defence Industrial Association).